

УДК 159.923

О. П. Ляц

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЮНАКІВ

У статті розглянуто проблему дослідження емоційного інтелекту в юнаків та його впливу на міжособистісну взаємодію. Проведено емпіричне дослідження у якому здійснено порівняльний аналіз гендерних відмінностей емоційного інтелекту. Отримано результати, що підтверджують вплив емоційного інтелекту юнаків на взаємини з іншими. Значимих відмінностей за гендерною ознакою в емоційному інтелекті не встановлено. Отримано значимі відмінності за особливостями конфліктності між юнаками та юнками. Доведено значимість внутрішньоособистісного емоційного інтелекту для міжособистісних взаємин.

Ключові слова: емоційний інтелект, внутрішньоособистісний емоційний інтелект, міжособистісний емоційний інтелект, юнаки, юнки, міжособистісна взаємодія, гендерні відмінності.

В статье рассмотрена проблема исследования эмоционального интеллекта у юношей и его влияния на межличностное взаимодействие. Проведенное эмпирическое исследование, в котором осуществлен сравнительный анализ гендерных различий эмоционального интеллекта. Получены результаты, подтверждающие влияние эмоционального интеллекта юношей на взаимоотношения с другими окружающими. Значимых различий по гендерному признаку в эмоциональном интеллекте не установлено. Получены значимые различия по особенностям конфликтности между юношами и девушками. Доказано значимость внутриличностного эмоционального интеллекта для межличностных взаимоотношений.

Ключевые слова: эмоциональный интеллект, внутриличностный эмоциональный интеллект, межличностный эмоциональный интеллект, юноши, девушки, межличностное взаимодействие, различия.

The article considers the problem of the study of emotional intelligence in young men and its impact on interpersonal interaction. The conducted empirical research provides the results of the comparison of gender differences of emotional intelligence. The results confirmed the impact of emotional intelligence on the boys' relationships with others. Significant differences on grounds of genders in emotional intelligence are not established. It was noticed that there are striking differences in specific features of conflict between boys and girls. The importance of intrapersonal emotional intelligence for interpersonal relationships is proved.

Keywords: *emotional intelligence, intrapersonal emotional intelligence, interpersonal emotional intelligence, boys, girls, interpersonal interaction, differences.*

Постановка проблеми. Наявний статус досліджень у галузі емоційного інтелекту свідчить про те, що цей феномен став однією з найбільш широко обговорюваних проблем у психології особистості [1; 3; 8]. Важливу роль у формуванні особистості відіграє юнацький вік [7]. Саме в юнацькому віці емоційний контроль та саморегуляція впливають на встановлення міжособистісних взаємин. Дискусійним залишається питання щодо гендерних відмінностей емоційного інтелекту (EI) та його впливу на міжособистісну взаємодію як одну із важливих аспектів життєдіяльності особистості юнацького віку.

Короткий огляд останніх досліджень і публікацій за темою. Особливості емоційного інтелекту в юнацькому віці досліджували такі зарубіжні вчені: О. А. Айгунова, Л. Н. Вахрушева, О. В. Єгорова, М. А. Манойлова, И. Н. Мещерякова, Н. Н. Самуйлова; Д. Л. Рекер та Дж. Д. А. Паркер; Н. Фредеріксен, К. В. Петридіс та Е. Сіммондс, С. Мавровелі та інші. Так, Л. Н. Вахрушева в результаті проведеного дослідження дійшла висновків, що [2]:

- 1) чим більш успішно та гнучко молода людина може управляти своїми емоціями, тим позитивніше вона сприймається іншими;
- 2) розвиток параметрів емоційного інтелекту є важливим фактором успішності юнаків у сфері міжособистісного спілкування;
- 3) незбалансованість здібностей емоційного інтелекту негативно взаємопов'язана з популярністю в колективі.

Також дослідницею встановлено, що чим краще людина розуміє свої власні емоції, тим більше їй властиве позитивне ставлення до людей, чуйність, сумлінність, відповідальність і тим більше

вона орієнтована на співпрацю; тим вона більш допитлива і здатна вчитися [2].

Д. Меєйер та П. Селовой описують дослідження, де студенти з вищим емоційним інтелектом мали більший успіх у стосунках із протилежною статтю [9]. Серед українських дослідників темі емоційного інтелекту представників юнацького віку свої роботи присвятили С. П. Дерев'янку, Т. В. Зайчикова, О. В. Милославська, А. В. Подорожня, Г. М. Свідерська та інші [3].

У психологічній теорії та практиці існують дослідження, які роблять висновок про те, що ЕІ є передумовою просоціальної поведінки й іншої позитивної поведінки, його розвиток оптимізує міжособистісну взаємодію. Високий ЕІ сприяє теплим ставленням батьків до дітей і емоційно благополучним сімейним стосункам. Водночас ЕІ негативно корелює з проблемами в поведінці, такими як агресивні прояви, жорстокість, хуліганство і вживання наркотиків, куріння, антисоціальна поведінка [4]. ЕІ позитивно корелює з щастям, успішністю в житті, адаптивними копінг-стратегіями, фізичним, психічним і психосоматичним здоров'ям [5]. Також досліджувані з високим рівнем ЕІ мають високо розвинені соціальні здібності [2].

За даними І. Н. Андрєєвої, високий рівень емоційного інтелекту сприяє зниженню особистісної тривожності в осіб підліткового віку [1]. Дослідження С. П. Дерев'янка також показало, що показники адаптованості вище у студентів із високим рівнем сформованості ЕІ. Система відношень до себе й інших, у цій групі студентів, характеризується також великим ступенем прийняття [8], що за В. Лабунською є головною умовою неускладненого спілкування.

Мета статті: здійснити емпіричний аналіз гендерних особливостей впливу емоційного інтелекту на міжособистісну взаємодію в юнацькому віці.

Матеріали і методи. Для реалізації поставленої мети, нами був використаний теоретичний аналіз літературних джерел із проблеми дослідження і такі методики: опитувальник ЕМІн Д. В. Люсіна та методика «Діагностика особистісної агресивності і конфліктності» (Є. П. Ільїн, П. А. Ковальов).

Виклад основного матеріалу. У дослідженні взяли участь студенти Вінницького соціально-економічного інституту університету «Україна» та Вінницького навчально-наукового інституту економіки в кількості 228 осіб. Результати проведеного дослідження за опитувальником ЕМІн Д. В. Люсіна представлено в таблиці 1.

Таблиця 1.

**Результати дослідження за опитувальником ЕмІн Д. В.
Люсіна (N=228)**

	Дуже високий		Високий		Середній		Низький		Дуже низький				
	Юнки		Юнаки		Юнки		Юнаки		Юнаки				
	Абс. зн	%	Абс. зн	%	Абс. зн	%	Абс. зн	%	Абс. зн	%			
МП (розуміння чужих емоцій)	8	11,1	3	7,1	13	18,1	11	15	8	10	13,9	8	19
МУ (управління чужими емоціями)	7	9,7	4	9,5	11	15,3	6	15	11	7	9,7	1	2,4
ВП (розуміння своїх емоцій)	2	2,8	2	4,8	8	11,1	10	16	11	19	26,4	8	19
ВУ (управління своїми емоціями)	10	13,9	8	19	11	15,3	10	12	5	10	13,9	2	4,8
ВЕ (контроль експресії)	3	4,2	6	14,3	14	19,4	12	19	8	0	0	0	0
МЕІ (міжособистісний ЕІ)	9	12,5	3	7,1	13	18,1	11	14	12	7	9,7	2	4,8
ВЕІ (Внутрішньо-особистісний ЕІ)	3	4,2	6	14,3	10	13,9	9	18	5	8	11,1	4	9,5
ПЕ (розуміння емоцій)	4	5,6	2	4,8	13	18,1	7	17	7	15	20,8	8	19
УЕ (управління емоціями)	4	5,6	7	16,7	15	20,8	9	21	3	3	4,2	2	4,8
ОЕІ (загальний показник ЕІ)	4	5,6	5	11,9	14	19,4	11	14	4	8	11,1	5	11,9

З таблиці 1 видно, що за субшкалою МП дуже високим рівнем розуміння чужих емоцій наділені 11,1% юнок і 7,1% юнаків, високим рівнем – 18,1% юнок і 26,2% юнаків. Погано розвинену здібність розуміти емоційний стан іншої людини на основі зовнішні проявів емоцій (міміка, жестикуляція) або інтуїтивно, тобто низький і дуже низький рівні за субшкалою МП мають 34,7% юнок і 38% юнаків. Таким чином, більшість студентів чутливі до внутрішнього стану інших людей і розуміють їх емоції. Але близько у третини з них ця здібність є недостатньо розвиненою, що може викликати труднощі в їхніх взаємостосунках із близькими людьми. Адже, не розуміючи переживання іншого, людина може неадекватно відреагувати на його дії, слова, вчинки і викликати конфліктну ситуацію.

За субшкалою МУ, тобто умінням управляти чужими емоціями, дуже високий рівень мають 9,7% юнок і 9,5% юнаків, а високий – 15,3% юнок і 14,3% юнаків. За цією ж субшкалою низький і дуже низький рівень отримали 30,5% юнок і 28,6% юнаків, тобто майже третина досліджуваних. На нашу думку, здібність викликати в людей ті чи інші емоції, знижувати інтенсивність небажаних емоцій є дуже корисною і важливою в міжособистісних взаємостосунках. Така здібність дає людині можливість будувати гармонійні стосунки з близькими, конструктивно вирішувати конфлікти, але водночас, використовуючи зазначену здібність задля власної користі людина може почати маніпулювати іншими.

2,8% юнок і 4,8% юнаків мають дуже високий рівень розвитку розуміння своїх емоцій за субшкалою ВП. 11,1% юнок і 23,8% юнаків мають високий рівень розвитку даної здібності. Це дає їм можливість усвідомлювати свої емоції: розпізнавати й ідентифікувати їх, розуміти причини їх виникнення, вербально їх описувати. Низький рівень цієї здібності спостерігається у 22,2% юнок і 26,2% юнаків, а дуже низький – у 26,4% юнок і 19% юнаків. Тобто майже половині досліджуваних важко розуміти свої емоції, причому в юнаків ця здібність розвинена дещо краще, ніж у юнок. Нерозуміння власних емоцій може стати причиною багатьох конфліктів, адже для того щоб навчитись управляти своїми емоціями потрібно уміти її розрізнати.

Субшкала ВУ розкриває здібність респондентів управляти власними емоціями. За отриманими даними дуже високий рівень виявився в 13,9% юнок і 19% юнаків, високий – у 15,3% юнок і

23,8% юнаків. Тобто ми бачимо, що юнаки дещо краще вміють управляти власними емоціями, викликати і підтримувати бажані емоції та тримати під контролем небажані. Це може бути пов'язано з особливостями виховання хлопчиків, яких навчають стримувати і контролювати власні емоції ще з дитинства, щоб виховати в них чоловічі риси. За цією субшкалою низький рівень мають 16,7% юнок і 11,9% юнаків, а дуже низький – 13,9% юнок і 4,8% юнаків. Ми можемо знову спостерігати, що в юнок менш розвинена здібність управляти власними емоціями порівняно з юнаками. Ця здібність дає людині можливість стримувати себе в конфліктних ситуаціях, не допускати надмірних проявів емоцій і адекватно вирішувати конфлікти.

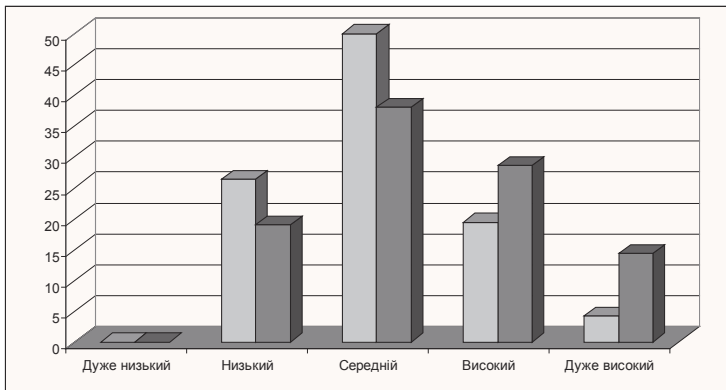

Рис. 1. Порівняльний аналіз здібності до контролю експресії (ВЕ) у юнаків і юнок за опитувальником ЕмІн Д. В. Люсіна

Примітка: – юнки;
– юнаки.

З рис. 1 ми можемо побачити, що 4,2% юнок і 14,3% юнаків мають дуже високий рівень розвитку контролю експресії, а 19,4% юнок і 28,6% юнаків – високий. За отриманими результатами в юнаків здібність контролювати зовнішні прояви емоцій більш розвинена, ніж у юнок. Це також підтверджується тим, що у 26,4% юнок і в 19% юнаків контроль експресії знаходиться на низькому рівні. На нашу думку, це пов'язано знову ж з особливостями ви-

ховання хлопчиків і з суспільним осудом на вираження ними своїх емоцій. Така здібність може бути позитивною, як уміння приховувати надмірні або небажані емоції, так і негативною – як абсолютне невираження емоцій, що може ускладнити стосунки з людьми.

За шкалою МЕІ (міжособистісний ЕІ) 12,5% юнок і 7,1% юнаків мають дуже високий рівень, а 18,1% юнок і 26,2% юнаків – високий рівень розвитку, тобто добре розуміють емоції інших людей і уміють ними управляти. Низький рівень розвитку такої здібності в 19,4% юнок і 28,6% юнаків, а дуже низький – у 9,7% юнок і 4,8% юнаків. Ми вважаємо, що розвиток цієї здібності суттєво покращує уміння людини долати конфлікти та будувати теплі взаємостосунки з близькими.

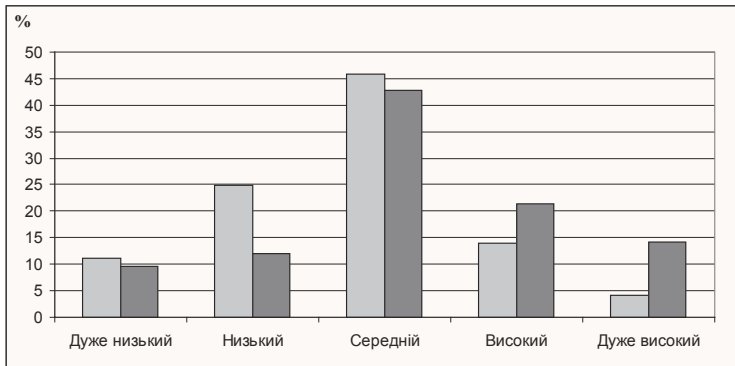

Рис 2. Порівняльна діаграма рівня розвитку ВЕІ за опитувальником ЕМІн Д. В. Люсіна

Примітка: – юнки;
– юнаки.

З рис 2. ми бачимо, що дуже високий рівень розвитку внутрішньоособистісного ЕІ (шкала ВЕІ) мають 4,2% юнок і 14,3% юнаків, а високий – 13,9% юнок і 21,4% юнаків. Низький рівень розвитку ВЕІ виявився у 25% юнок і 11,9% юнаків, а дуже низький – у 11,1% юнок і 9,5% юнаків. Таким чином, ми бачимо, що здібність до розуміння власних емоцій і управління ними краще розвинена у юнаків, ніж у юнок.

5,6% юнок і 4,8% юнаків отримали дуже високий рівень розвитку такої здібності, як розуміння своїх і чужих емоцій (шкала ПЕ).

Високий рівень виявився у 18,1% юнок і у 16,7% юнаків, низький – у 23,6% юнок та 16,7% юнаків, а дуже низький – у 20,8% юнок і 19 % юнаків. Тобто трохи менше половини досліджуваних погано розуміють власні емоції та емоції близьких, що може викликати труднощі в міжособистісному спілкуванні.

За шкалою УЕ (керування емоціями) 5,6% юнок і 16,7% юнаків мають дуже високий рівень, а 20,8% юнок і 21,4% юнаків – високий рівень. Низьку здібність до управління своїми і чужими емоціями мають 13,9% юнок і 7,1% юнаків, а дуже низький – 4,2% юнок і 4,8% юнаків. З отриманих результатів видно, що юнаки дещо краще уміють управляти емоціями, ніж юнки. Здібність до управління емоціями дає людині можливість управляти власним станом і конструктивно взаємодіяти з близькими.

По загальному показнику емоційного інтелекту 5,6% юнок та 11,9% юнаків мають дуже високий рівень, 19,4% юнок і 26,2% юнаків – високий рівень. Низький рівень – 19,4% юнок і 9,5% юнаків, а дуже низький – 11,1% юнок і 11,9% юнаків. Ми можемо помітити, що загальний рівень розвитку емоційного інтелекту в юнаків дещо вищий, ніж у юнок.

Для виявлення гендерних відмінностей у структурі емоційного інтелекту ми використовували χ^2 критерій Пірсона. Нами не було знайдено суттєвих гендерних відмінностей у структурі емоційного інтелекту.

Потім нами була проведена методика «Діагностика особистісної агресивності і конфліктності» (Е. П. Ільїн, П. А. Ковальов). Результати, отримані нами в результаті дослідження, наведені в таблиці 2.

Таблиця 2.

**Порівняльна таблиця результатів юнаків і юнок
за методикою «Діагностика особистісної агресивності
і конфліктності» (N=228)**

	Юнки		Юнаки		Юнки		Юнаки		Юнки		Юнаки	
	Запальність				Безкомпромісність				Позитивна агресивність			
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%
Дуже високий	14	19,4	1	2,4	3	4,2	1	2,4	3	4,2	2	4,8
Високий	24	33,3	14	33,3	4	5,6	1	2,4	13	18,1	10	23,8
Середній	31	43,1	19	45,2	15	20,8	8	19	40	55,6	16	38,1

Низький	1	1,4	5	11,9	9	12,5	9	21,4	11	15,3	14	33,3
Дуже низький	2	2,8	3	7,1	41	56,9	23	54,8	5	6,9	0	0
	Напористість				Мстивість				Негативна агресивність			
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%
Дуже високий	3	4,2	1	2,4	2	2,8	1	2,4	0	0	1	2,4
Високий	16	22,2	14	33,3	6	8,3	5	11,9	5	6,9	4	9,5
Середній	37	51,4	18	42,9	37	51,4	23	54,8	40	55,6	21	50
Низький	9	12,5	6	14,3	7	9,7	5	11,9	18	25	12	28,6
Дуже низький	7	9,7	3	7,1	20	27,8	8	19	9	12,5	4	9,5
	Образливість				Нетерпіння до думки інших				Конфліктність			
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%
Дуже високий	2	2,8	1	2,4	0	0	1	2,4	2	2,8	0	0
Високий	14	19,4	7	16,7	5	6,9	4	9,5	12	16,7	4	9,5
Середній	42	58,3	19	45,2	41	56,9	22	52,4	49	68,1	28	66,7
Низький	8	11,1	7	16,7	11	15,3	9	21,4	9	12,5	10	23,8
Дуже низький	6	8,3	8	19	15	20,8	6	14,3	0	0	0	0
	Непоступливість				Підозріливість							
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%				
Дуже високий	3	4,2	4	9,5	8	11,1	3	7,1				
Високий	11	15,3	7	16,7	17	23,6	12	28,6				
Середній	39	54,2	20	47,6	34	47,2	22	52,4				
Низький	12	16,7	5	11,9	8	11,1	4	9,5				
Дуже низький	7	9,7	6	14,3	5	6,9	1	2,4				

З таблиці 2 видно, що дуже високий рівень схильності до запальності мають 19,4% юнок і 2,4% юнаків, високий – 33,3% юнок і стільки ж юнаків. Низький рівень мають 1,4% юнок і 11,9% юнаків, а дуже низький – 2,8% юнок і 7,1% юнаків. Тобто юнки більш схильні до запальності, ніж юнаки.

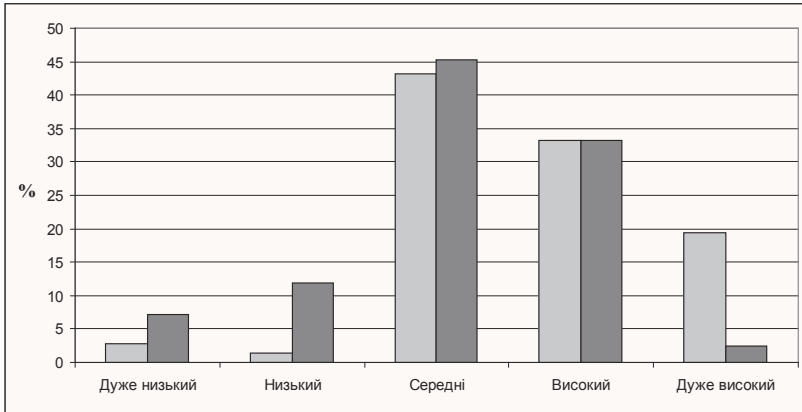

Рис. 2.3. Порівняльна діаграма юнаків і юнок за рівнем запальності за методикою «Діагностика особистісної агресивності і конфліктності»

Примітка: – юнки;
– юнаки.

З рис. 2. видно, що в юнок рівень запальності суттєво переважає. Така запальність може викликати труднощі в їх взаємостунках із близькими людьми. Той факт, що юнаки менше схильні до запальності можна пояснити тим, що їх із дитинства привчають стримувати власні емоції.

За шкалою наступальності, напористості дуже високий рівень мають 4,2% юнок і 2,4% юнаків, а високий – 22,2% юнок і 33,3% юнаків. Така якість може як допомагати людині в конкурентній боротьбі, так і заважати в сімейних та дружніх взаємостунках, де важливо вислуховувати іншого і враховувати його думку.

2,8% юнок і 2,4% юнаків мають дуже високий рівень, а 19,4% юнок та 16,7% юнаків – високий рівень схильності до образливості. Це говорить про те, що вони погано сприймають критику на свою адресу, навіть якщо вона справедлива. Спілкування з такими людьми може викликати в близьких багато проблем і конфліктних ситуацій, оскільки вони ображаються на будь-яке зроблене зауваження. Низький рівень образливості мають 11,1% юнок і 16,7% юнаків, а дуже низький – 8,3% юнок і 19% юнаків. Отримані дані

показують, що в юнок схильність до образливості виражена дещо більше, ніж у юнаків.

За шкалою неуступливості 4,2% юнок і 9,5% юнаків мають дуже високий рівень, 15,3% юнок і 16,7% юнаків – високий рівень. Тобто вони не поступаються в суперечці своїми інтересами, і прагнуть перемогти. У встановлені взаємовідносин дуже важливо вміти чути іншого і враховувати не лише свої інтереси, але й інтереси іншого, тому високий рівень неуступливості приведе до постійних конфліктів. Низький рівень за цією шкалою мають 16,7% юнок і 1,9% юнаків, а дуже низький – 9,7% юнок і 14,3% юнаків. Коли людина дуже поступлива, то це може також їй зашкодити, оскільки вона боїться вступати в боротьбу, відстоювати свої інтереси, а тому її потреби будуть залишатись незадоволеними.

У дружніх стосунках людині дуже важливо уміти йти на компроміс, іноді поступатися частиною власних інтересів. Високий і дуже високий рівні за шкалою безкомпромісності виявлені у 9,8% юнок і 4,8% юнаків, тобто вони практично ніколи не згодні поступитися навіть частиною власних інтересів. Низький рівень безкомпромісності мають 12,5% юнок і 21,4% юнаків, а дуже низький – 56,9% юнок і 54,8% юнаків. Тобто більшість респондентів схильні до компромісу у конфліктних ситуаціях.

За показником схильності людини до мстивості дуже високий рівень мають 2,8% юнок і 2,4% юнаків, високий – 8,3% юнок і 11,9% юнаків. Високий ступінь вираженості такого показника в людини не дає їй можливості нормально розвиватись, така людина буде постійно згадувати своїх кривдників, намагатись їм помститись, не зможе їх пробачити. У міжособистісній взаємодії це може призвести до постійної боротьби між партнерами, які постійно будуть мстити один одному. Вміння пробачати є однією з складових сприятливих взаємостосунків.

Наступною шкалою є нетерпіння до думки інших. За нею високий і дуже високий рівні нетерпимості мають 6,9% юнок і 11,9% юнаків, а низький та дуже низький – 36,1% юнок і 35,7% юнаків. Наявність терпіння до думки інших дає людині можливість прислухатись до чужої думки, приймати поради, змінювати свою думку під впливом іншої. Маючи таке терпіння, людина вміє обговорювати проблемні ситуації і приходити до істинно правильного рішення проблеми, гарно співпрацює з близькими, що дає їй можливість гармонійно розвиватись як у стосунках, так і поза ними.

11,1% юнок і 7,1% юнаків мають високий рівень, а 23,6% юнок і 28,6% юнаків – високий рівень за шкалою підозрливості. Тобто близько третини досліджуваних із недовірою ставляться до близьких людей. Звичайно, абсолютна довіра до всіх людей також може нашкодити, але недовіра до близьких, постійна підозра їх у чомусь без вагомих на те причин може зруйнувати навіть міцні стосунки.

Шкала позитивної агресивності відображає непоступливість і напористість людини. Ці якості є позитивними, тому що дають людині можливість розвиватись, конкурувати, відстоювати свої інтереси, але через брак гнучкості можуть приводити до авторитарного стилю взаємодії. За цією шкалою дуже високий рівень мають 4,2% юнок і 4,8% юнаків, високий – 18,1% юнок і 23,8% юнаків. А низький рівень виявився у 15,3% юнок і 33,3% юнаків, дуже низький – 6,9% юнок і 0% юнаків. Таким чином, з таблиці видно, що в юнаків рівень позитивної агресивності дещо перевищує рівень юнок. Це є природним, оскільки хлопчиків із дитинства орієнтують на конкурентну боротьбу і відстоювання своєї позиції.

Показник негативної агресивності містить у собі нетерпимість до думки інших і мстивість. За цією шкалою високий і дуже високий рівень мають 6,9% юнок і 11,9% юнаків, низький – 25% юнок і 28,6% юнаків, а дуже низький – 12,5% юнок і 9,5% юнаків. Тобто деструктивна, негативна агресивність виражена лише в невеликій частині респондентів.

Дуже високий рівень конфліктності мають 2,8% юнок і жодного юнака, високий – 16,7% юнок і 9,5% юнаків. Низький рівень виявлений у 12,5% юнок і 23,8% юнаків. Дуже низького рівня немає. Загалом видно, що юнки мають вищий рівень конфліктності, ніж юнаки, що може бути пов'язано з їх більшою емоційністю і чутливістю, невмінням контролювати власні емоції й управляти ними.

Для виявлення гендерних відмінностей у показниках особистісної агресивності і конфліктності ми використовували χ^2 критерій Пірсона. Суттєві відмінності були знайдені лише в рівні запальності, який перевищує в юнок ($\chi^2=12,6$, $p<0,05$).

Напористість у юнаків має негативну кореляцію з розумінням власних емоцій ($r=-0,358$, $p<0,05$), контролем експресії ($r=-0,321$, $p<0,05$), внутрішньоособистісним EI ($r=-0,332$, $p<0,05$). У юнок напористість негативно корелює лише з BEI ($r=-0,241$, $p<0,05$). Такі дані можуть говорити про те, що коли людина краще розуміє власні емоції й уміє їх контролювати, то вона буде більш упевнено по-

чувати себе в конфліктних ситуаціях і більше враховувати почуття партнера.

Загальний рівень конфліктності має негативну кореляцію в юнаків і в юнок з управлінням власними емоціями ($r=-0,366$, $p<0,05$; $r=-0,422$, $p<0,01$), ВЕІ ($r=-0,331$, $p<0,05$; $r=-0,383$, $p<0,01$), управлінням емоціями ($r=-0,393$, $p<0,05$; $r=-0,337$, $p<0,01$) і загальним рівнем розвитку емоційного інтелекту ($r=-0,355$, $p<0,05$; $r=-0,306$, $p<0,01$). Тобто людина, яка має високий рівень розвитку ЕІ, а особливо такий його компонент як внутрішньоособистісний ЕІ є менш конфліктною. У юнок загальний рівень конфліктності дещо вищий, ніж у юнаків, що може бути результатом кращого розвитку в юнаків внутрішньоособистісного ЕІ.

У юнок запальність негативно корелює з розумінням власних емоцій ($r=-0,324$, $p<0,01$), управлінням власними емоціями ($r=-0,395$, $p<0,01$), ВЕІ ($r=-0,439$, $p<0,01$), розумінням емоцій ($r=-0,293$, $p<0,05$), управлінням емоціями ($r=-0,364$, $p<0,01$) та загальним показником ЕІ ($r=-0,382$, $p<0,01$). Тобто юнки, які за рівнем запальності переважають юнаків, погано розуміють власні емоції, не уміють їх контролювати і управляти ними. Це може призводити до поспішних рішень і дій, а також до провокування конфліктних ситуацій.

Висновки. Отже, на основі проведеного дослідження ми бачимо, що міжособистісний емоційний інтелект краще розвинений у юнок, тоді як внутрішньоособистісний краще розвинений у юнаків. У юнок внутрішньоособистісний емоційний інтелект негативно корелює з ригідністю. Тобто юнки, які краще розуміють власні емоції й уміють ними управляти є більш гнучкими у своїй поведінці. Загалом видно, що юнки мають вищий рівень конфліктності, ніж юнаки, що може бути пов'язано з їх більшою емоційністю і чутливістю, невмінням контролювати власні емоції й управляти ними.

Нами не було знайдено суттєвих гендерних відмінностей у структурі емоційного інтелекту. Значимі відмінності були знайдені лише в рівні запальності, який перевищує у юнок. Проведений кореляційний аналіз показує, що на конфліктність особистості, зокрема на міжособистісні взаємини більшою мірою впливає внутрішньоособистісний емоційний інтелект.

Література:

1. Андреева И. Н. Гендерные различия в структуре эмоционального интеллекта у студентов / И. Н. Андреева // Женщина. Образование. Демократия: Материалы 7-ой международной междисциплинарной научно-практической конференции 10-11 декабря 2004 г., г. Минск. – Минск, 2004. – С. 282–285.
2. Вахрушева Л. Н. Руководство по использованию методики измерения эмоционального интеллекта / Л. Н. Вахрушева, В. В. Гризодуб, А. В. Садокова // Психологическая диагностика. – 2009. – № 1. – С. 3–44.
3. Деревянко С. П. Роль эмоционального интеллекта в процессе социально-психологической адаптации студентов / С. П. Деревянко // Инновационные образовательные технологии. – 2007. – № 1(9). – С. 92–95.
4. Люсин Д. В. Современные представления об эмоциональном интеллекте / Д. В. Люсин // Социальный интеллект : Теория, измерение, исследования [Текст] / Под ред. Д. В. Люсина, Д. В. Ушакова – М. : Институт психологии РАН, 2004. – С. 29–36.
5. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції [Текст] / Е. Л. Носенко, Н. В. Коврига. – К. : Вища шк., 2003. – 126 с.
6. Обозов Н. Н. Психология межличностных отношений / Н. Н. Обозов. – К. : Лыбидь, 1990. – 192 с.
7. Смутьсон М. Л. Психологія розвитку інтелекту в ранній юності : дис... д-ра психол. наук: 19.00.07 / Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – К., 2002. – 461 арк. – Бібліогр. : арк. 387–426.
8. Bar On, R. Bar On Emotional Quotient Inventory (Eqi) / Technical manual [Текст] / R. Bar On. – Toronto : Multi Health Systems, 1997.
9. Mayer J. D. Emotional intelligence: Theory, findings, and implications [Текст] / J. D. Mayer, P. Salovey, D. Caruso // Psychological Inquiry, 15, 2004. – P. 197–215.